

ובקינות למ"צ בקינה (ל"ו) המתחלת ציון
הלא תשאלו לשלום אסיריך כמו
(קרוצ' לטוף) מזכור שבי שואפים נגדך
ומשתחווים איש ממקומו עלי נוכח שעריך.

וי"ל"ע אם כונת ר' יהודה הלוי המשורר
שיש ענין מיוחד של השתחוויה נגד
המקדש, או מש"כ ומשתחווים הכונה על
תפילה, ועי' ברכות ריש פרק אין עומדין.

סימן צד

ב. בענין תפילה נכח המשכן ונכח הר המוריה

- א -

בר"מ בספר המנוחות עשין ה' וז"ל: מנין
לעיקר תפילה בתוך המנוחות מהכא
את ה' א' תירא ואותו תעבד, ואמרו עבדו
בתורתו עבדו במקדשו כלומר ללכת שם
להתפלל בו, ונגדו, כמו שבאר שלמה עליו
השלום.

ובר"מ ריש הלכות תפילה כתב מנחות עשה
להתפלל בכל יום וכו' שנאמר
ולעבדו בכל לבבכם אמרו חכמים איזו היא
עבודה שכלל זו תפילה, ובהלכה ג' אם הי'
רגיל מרצה בתחינה ובקשה ואם הי' ערל
שפתים מדבר כפי יכלתו וכלל עת שירצה וכן
ענין התפילות כל א' כפי יכלתו וכו' והכל
יהיו מתפללין נכח המקדש בכל מקום שיהי',
וכן הי' הדבר תמיד ממשה רבינו ועד עזרא.
וע"ע בהלכה ד' דעזרא ובית דינו תקנו י"ח
ברכות על הסדר. והנה מבואר בר"מ דגם
לפני תקנת י"ח ברכות, וכבר מימות משה
התפללו נכח המקדש, והמקור הוא מהאי
קרא דעבדו במקדשו וכדכתב בספר המנוחות.
והנה מש"כ בהלכה ג' והכל יהיו מתפללין
נכח המקדש בכל מקום שיהי' ביאר

בכס"מ בפירוש א' דהיינו בכל מקום שיהי'
האדם המתפלל בין שיהיו בארץ בין שיהיו
בחור"ל יתפללו נכח המקדש. ועוד פירש
בכס"מ שזה מכוון למקדש "בכל מקום שיהי'
המקדש בין כשיהי' במדבר בין כשיהי' בגלגל
או בשילה ובנוב וגבעון בין כשנבנה בית
עולמים, לעולם מתפלל נכח המקדש אשר
עובדים בו להשי"ת בכל מקום שיהי' המקדש
ההוא נכחו מתפללים".

והנה מבואר בכס"מ דלפני הקמת המשכן
אין לנו מקום שמתפללין אליו, ולפ"ז
אף אחר מת"ת בסיני שנצטוונו במנחות
תפילה, מ"מ עד שנה שני' ביום א' ניסן
שהוקם המשכן, אין לנו מקום לכוון אליו
התפילה רק יכונו לבס לשמים. וק"ל דבשבת
פ"ז ב' איחא אותו היום דהקמת המשכן נטל
עשר עטרות וכו' ולמה לא מנה ג"כ ראשון
לתפילה נכח המקדש והי' שם נוכח המשכן,
דהא לפני זה התפללו לכל רוח שרעו, וז"ע.
ועי"ש בחוד"ה עשר עטרות. ואי נימא
דבשבעת ימי המילואים שהי' משה מעמיד
המשכן ומפרקו היו מתפללין נגדו ניחא,
ועדיין ז"ע.

ואולי נימא דכיון דממח"ת עד הקמת המשכן "שהתה שכינה זהר ומשם ניתנו כל המצוות בקולי קולות ולפידים כיום קבלת עשרת הדברות עד א' בניסן שהוקם המשכן ונסעה וזה שכינה מן ההר וישבה לה על הכפורת צאהל מועד" - רש"י תענית כ"א ב' - א"כ יתכן להתפללו בתקופה זו לכוון ההר, וגם הכס"מ לא התכוון לשלול אפשרות זו של תפילה נגד ההר. אבל יל"ע בזמן המסעות במדבר והי' המשכן מפורק, ועי' מנחות נ"ה א' שהוגללו הפירות הותרו זבין ומאורעין ליכנס לשם דבטלה קדושת מחנה שכינה, א"כ אין להם אז מקום מיוחד לתפילה וצ"ע.

- ב -

והנה המרגלים ששלח משה לתור את הארץ ^{הארץ} הם היו במקום המקדש בירושלים, ואם עמדו שם להתפלל מ"מ פניהם נריך להיות מול המשכן שבמדבר, וכמבואר שניריך להתפלל נוכח המשכן, וכן כשכנסו ישראל לארץ התפללו נכח המשכן בכל מקום שהוא ואין נ"מ מקום עמידת המתפלל, בכל מקום וגם אם עומד המתפלל בירושלים, מ"מ לפני בניית המקדש אז מתפללין נכח המשכן.

והנה באמת מקום המקדש הי' מקום קבוע לתפילה אף קודם הקמת המקדש וכמש"כ בפר' ויאל פסוק י"ז אין זה כי אם בית א' וזה שער השמים ופרש"י מקום תפילה לעלות תפלתם השמימה, ולפני

זה כתוב ברש"י שם דהאבות התפללו שם, והוא הר המורי' שהתפלל בו אברהם והוא השדה שהתפלל בו יצחק עכ"ל אמנם עדיין לא שמענו שגם מרחוק הי' ענין להתפלל נכח מקום זה, וזה נאחדש מהקמת המשכן, ועתה המקום הוא מקום המקדש שהוא תל תלפיות תל שכל פיות פונים אליו - ברכות ל' א'.

ובתנחומא ויקרא ס"ח לענין יונה הנביא במעי הדגה וז"ל והראהו מקום שמשברי הים וגליו יוצאין וכו' והראהו תחת היכל ה' וכו' א"ל ליונה הרי אתה עומד תחת היכל ה' התפלל ואתה נענה, מיד אמר יונה לדג עמד במקום עמדך שאני מבקש להתפלל וכו'. ובספר המורה - הולאת קאפח - כ' דמאברהם עד משה התפללו למערב. - אולי טעמו כיון דשכינה במערב כמבואר בב"ב כ"ה א'. ועי' ר"מ ריש הל' תפילה ה"ג והכל יהיו מתפללין נכח המקדש בכל מקום שיהי' וכן הי' הדבר תמיד ממשה רבינו ועד עזרא עכ"ל. והיינו דלפני משה התפללו ללד אחר והיינו מערב.

ובתמורה י"ד ב' לא הלך אצלם אלא להציא כזשים מחצרון. וקאמר ה"נ מסתברא דאי תימא לאקרובי הוא דאזיל שביק ירושלים ואזיל ומקריב בחצרון, בתמיה, ודחי הגמרא דכיון דהותרו הצמות כל היכל דבעי מקריב ע"כ דברי הגמרא שם לענין קרבן בזמן שלפני בנין המקדש, ומישך שיך הענין לנדונו לענין תפילה.

- ג -

בענין תפילה נבחר המשכן בשאין בו
ארון

הנה דיהושע ג' פסוק ד' אך רחוק יהי
ביניכם וזינו - הארון - כאלפיים אמה
צמדה, וכ' רש"י כדי שיהיו יכולים לילך
להתפלל לפניו בשבת, מצואר דמקום הארון
הוי מקום תפילה, ועי' תרגום יצ"ע שמות
ל"ג ז'. וגם במקדש שמתפללין אליו מצואר
צמס' צרכות צמסנה כ"ח צ' דיכוון את לבו
מול בית קדשי הקדשים, ולפ"ז מקום תפילה
דמקדש היינו מקום הארון ולא מקום
המוצא. ולצ"ע הא צומן נוצ וגבעון אמנם
שם הי' צמה גדולה, מ"מ הרי הארון לא
הי' שם אלא צמק"א, (וזה הי' זמן היחר
הצמות כיון דהארון לא הי' צמסכן) וא"כ
למה כ' צכס"מ - הוצא לעיל - דמתפללין
למשכן לנוצ וגבעון, הרי צמקדש עצמו
המקום תפילה הוא למול מקום הארון ולא
למקום המוצא, וצנוצ וגבעון הי' מוצא בלא
ארון, וא"כ עדיף לומר שהתפללו לקרית
יערים, ובית עוצד אדום, ועיר דוד, ששם
הארון ולצ"ע. וטענו צי מדרשא דמ"מ צנו"ג
הי' היכל וק"ק צמצואר צדה"י צ' פ"א פ"ג,
ואף דארון לא הי' מ"מ קדשי קדשים הי'
וזה סגי לענין תפילה. ועי' ל' הכס"מ שהוצא
לעיל "נוכח המקדש אשר עוצדים צו להשי"ת
נכחו מתפללים" והרי גם אנו היום מתפללים
למול קה"ק אף דאין צו ארון.

ואיתא מנחות כ"ז א' וכפר את מקדש
הקודש, מקום המקודש לקדש,

ופרש"י ארון, דעל מקום הארון מזה הזאת
דיוהכ"פ אפילו ליכא ארון, ואמנם שם איירי
הגמ' על בית שני, ולצ"ע אם זה ניתן ליאמר
גם על זמן נו"ג אף שקבלה צידס שהארון
ניתן צמק"א ולא צמסכן, דאז אולי אין לזה
דין קדשי קדשים ולצ"ע, ויש צאחרונים הנדון
אם הי' הזאת ציוהכ"פ צומן נוצ וגבעון.

והנה צקרא דיהושע הרי הי' עמהם
המשכן וקשה למה התפללו אצל
הארון ולא למשכן וכמו שהי' כן צנו"ג, ואולי
נימא דשם הי' צעת הילוכם, והי' המשכן
מפורק ולכן שפיר התפללו אצל הארון, אצל
צנו"ג שהמשכן מוקס ועומד אז אצלו זה
מקום התפילה. אצל צ"ע אם ניתן ליאמר כן,
דהא קרא איירי צצבת, וכמצואר צרש"י
שהוצא לעיל, ומדוע שלא יקימו המשכן צעת
חנייתם קודם הצבת, ולצ"ע. וזה לא נראה
דעמדו אצל הארון ופניהם הי' לעומת
המשכן.

אבל מ"מ כשהארון צפני"ע, אף דהוי אצלו
מקום תפילה, מ"מ לא מצינו דגם
העומד מרחוק יראה את עצמו כאילו עומד
לפני הארון, דזה נאמר רק על בית קה"ק.
ועכ"פ גם צומן נו"ג הי' אצל הארון מקום
תפילה, וא"כ צמה שהערנו להיכן התפללו
צמדצר צומן סילוק המסעות, דלא הי' משכן,
אמנם עכ"פ ליד הארון זה מקום תפילה.

ישו"ר צשמואל צ' ט"ו ל"צ ויהי דוד צא
עד הראש אשר ישמחה שם
לאלקים, ופרש"י והוא מהתרגום "צא עד
הראש, ריש טוריא" - והיינו ראש הר הזיתים
המוזכר לפני זה צפסוק ל' - "אשר ישמחה

שם לאלקים" אשר הי' רגיל להשתחות שם כשהי' בא לירושלים הי' רואה משם את האהל שהארון בתוכו, והי' משתחוה עב"ל. מבואר דדוד השתחוה מראש הר הזיתים למול הארון אף דהמשכן הי' בגבעון וי"ע. ואולי כיון דרואה את האהל זה חשיב שעומד ליד הארון ממש.

והנה בקראי דשלמה כתוב צמלכים א' פרק ח' פסוק כ"ב ויעמוד שלמה לפני מזבח ה' גם בדברי הימים ב' פרק ו' פסוק יב ויעמוד לפני מזבח ה' ועי"ש בפסוק י"ג

שעמד על דרכיו ע"ג הכיור נגד כל קהל ישראל. והרי הכיור מקומו בין האולם ולמזבח, וכשעומד עליו ופניו מול כל קהל ישראל הרי אין פניו למול ההיכל אלא למול המזבח. וקשה למה שלמה לא התפלל את תפלתו זו גופא למול קדשי הקדשים, והא כלל הפסוקים שם מוזכר דיהיו כל התפילות למול הבית, וי"ע כנ"ל על שלמה גופו, דהרי כבר לפני זה בקראי דפרק ו' מבואר דכבר מלא כבוד ה' את הבית, ואולי לא עשה מעשה עד שהודיעו הקב"ה ששמע תפלתו.

סימן צה

בוון איבריו בשעת תפלה

- א -

עבודה במקדשו

סעיף ב

ויחשוב כאילו עומד בביהמ"ק ובלבו יבויין למעלה לשמים.

וכן צסימן ל"ד כתב צמ"צ סק"ג צמחזיר פניו מחו"ל לאר"י דאע"פ שא"א לו להחזיר פניו נגד המקדש מ"מ יחשוב בלבו ורעיונו כאילו הוא עומד במקדש אשר בירושלים צמקום קה"ק, וכ"ה שם צמ"צ צסק"ז עי"ש.

והנראה להבין בזה, דכיון דצספר המלוות מלוה ה' הביא הר"מ את הדרשא ואותו תעבוד עזדהו צמקדשו כלומר

ללכת שם להתפלל, צו ונגדו, כמו שצאר שלמה עליו השלום, עב"ד. והנה קשה צשלמא אם הולך ומתפלל צו, הרי הוא עוצד צמקדש, אבל אם מתפלל כנגדו, והמתפלל עומד צמקום רחוק, למה זה נחשב שעוצד צמקדש וי"ע. וחזינן מזה דכיון דאף כשעומד מרחוק הרי צריך לחשוב כאילו הוא עומד צמקדש, זה חשוב שהוא עוצד צמקדש גופא, והיינו דלא רק דהתפילה מכל העולם בא צשער השמים דרך ציהמ"ק, אלא דהאי מתפלל חשיב שעושה את מעשה עבודת התפילה צציהמ"ק עצמו, ושו"ר שכ"כ מו"ר מרן אילה"ש שליט"א.

(ויותר מזה, דאם נראה להתבונן לאיזה חלק התורה שייך ענין תפילה, אם להלכות תפילה אם להלכות צית הבחירה,